

С ЖЕНА НА ГЛАВАТА

Решен на всичко, само и само да работя, най-после приех да бъда офис момче на служба при някой си Кростароза, който имаше агенция за пътуване и туризъм в близост до Виа Венето. Кростароза беше хубав мъж, с червено лице и посребрени коси; имаше черни като въглен очи под вежди, подобни на два храста. Навярно Кростароза бе преживял какво ли не; това с агенцията беше последното. Например говореше перфектно много езици: френски, английски, немски, испански и дори арабски, както установих с учудване, когато веднъж в агенцията дойде един тип с много тъмна кожа, с кърпа на главата и халат на гърба. Кростароза никога не говореше за живота си, но, както казах, преживял е много – от време на време случайно се оказваше, че е бил в Индия или Бразилия, в Англия или в Австралия; но го казваше така, скромно, както аз бих казал: бях в Ладисполи, бях във Фраскати*. Беше видял много и не беше млад, по-скоро възрастен, макар че се обличаше в светло, най-често носеше каре – бяло и черно, с вратовръзка и кърпичка в светли тонове. Кростароза беше любезен, ама много любезен: никога не губеше търпение, никога не се караше, никога не казваше излишна дума, на никакъв език, никога не променяше вежливия си бащински тон, приветлив, услужлив.

Имаше любезна думичка за всички: за тъпия дребнав немец, който иска всичко подробно обяснено в писмен вид; за американеца, недоверчив досадник, който се бои да не му свият доларите; за французина, господар на света, обиждащ на воля; за скандинавеца, скъп на думи, но упорит като муле...

На бюрото си Кростароза имаше два-три телефона, по които отговаряше и си водеше бележки, а слушалката придържаше с рамо към ухото. Телефонните разговори бяха еднакви: става-

* Ladispoli, Frascati (ит.) – градчета в непосредствена близост до Рим. – Бел. пр.

ше въпрос за пътуване, той отговаряше относно пътуването и толкова. Но поне четири-пет пъти средно дневно се случваше да води различен телефонен разговор, не за пътуване. Тогава Кростароза захвърляше молива и листа, слушаше сериозно и отговаряше сериозно и не се занимаваше нито с агенцията, нито с клиентите. Тези разговори бяха дълги и се виждаше как Кростароза изгаря от нетърпение, но беше вежлив, както споменах, не казваше нищо, за да ги прекрати или дори съкрати. Ограничаваше се да слуша, отронваше рядко по някоя дума, като поглеждаше към стъклената врата и ако влизаше клиент, се усмихваше, за да му даде да разбере, че трябва да има търпение. А усмивката му беше хубава, пълна с изкуствени зъби, защото имаше ослепително бяла челюст като на двайсетгодишен младеж. На другия край човекът най-после завършваше разговора и тогава Кростароза оставяше слушалката, но първо ѝ хвърляше почти осъдителен поглед и въздишаше тъжно, без злоба, вежливо, нежно, както му беше присъщо.

В офиса – тясна дълга стаичка, по-подходяща за продажба на сладолед във фунийки, отколкото за пътна агенция, бяхме трима: грозна госпожица на средна възраст с къдрава боядисана коса, очила и брадавица на върха на остро носоле, която пишеше на машината, Кростароза, който правеше всичко сам, и аз. Госпожица Певерели знаеше със сигурност кой се обажда на Кростароза, защото всеки път, когато започваше този разговор, тя спираше да чука на машината и се настаняваше удобно на мястото си, за да се наслаждава на търпението на Кростароза, с изражение на лицето между дяволита хитрост и състрадание; тогава самата тя представляваше спектакъл. Може би беше влюбена в Кростароза нашата госпожица Певерели. Със сигурност го обичаше и ценеше. Всеки път, когато той затваряше телефона, тя въздъхваше и поклащаше глава по свой начин, все едно казваше: „Бедният, съчувствам му... но с търпението прекалява... ако отвърнех аз, щеше да е друго.“ Даа, има лица, които говорят и казват много, макар че държат устата си затворена. Госпожица Певерели имаше такова лице.

Аз не разбирах нищо. Накрая един ден разбрах всичко наведнъж. Кростароза беше излязъл, отиде да уреди едни билети в бюрото по въздухоплаване; госпожицата я нямаше, защото беше преди четири часа. Аз през онзи горещ юнски ден седях унесен до бюрото, гледайки малцината, които минаваха покрай витрината. Телефонът иззвъня, вдигнах слушалката, нежно гласче, много хубаво ангелско гласче попита:

– Там ли е господин Кростароза?

Веднага отговорих, както ми бе заръчано:

– Няма го... отиде в агенцията за самолетни билети... ще бъде тук след минути.

– А аз с кого говоря?

– С момчето, Луиджи... а вие, извинете, коя сте? Господин Кростароза ми поръча да записвам имената на всички, които се обадят.

– Аз съм госпожа Кростароза... Луиджи, отегчавате ли се?

При този въпрос, честна дума, останах с отворена уста. Промълвих:

– Е, госпожо, горе-долу...

А тя:

– Луиджи, аз скучая, задушавам се, не мога повече... Луиджи, кажете на господин Кростароза, щом се върне, че няма нужда да ми се обажда по телефона, защото съм се хвърлила през прозореца.

И – клик, затвори телефона. Още не бях свикнал и след тази декларация, тъй решителна, направо се уплаших. Тя се хвърляше през прозореца, а аз не можех да направя нищо, не можех нито да се обадя, защото не знаех номера на Кростароза вкъщи, нито да отида там, защото не знаех адреса. Измина половин час, Кростароза се върна в офиса; аз се втурнах към него:

– Бързо, господин Кростароза, бързо... жена ви се обади по телефона преди малко, че ще се хвърли през прозореца.

Той ме погледна, без да се разтревожи и без да каже нещо. Подреди в кантонерката самолетните билети, които му бяха в

ръката, после спокойно взе телефона и набра номера. Тя му отговори веднага; след малко той каза:

– Скъпа, защо си казала онова грозно нещо на Луиджи? Изплашила си го.

Последва пауза, после:

– Не, скъпа, ангел мой, ти не бива да го правиш, ако наистина ме обичаш, както казваш. А детето, помисли ли за детето? Защо вместо това не отидеш да пиеш чай в някой хотел? Защо не се обадиш на Алис за партия канаста?

Нова пауза.

– О, не, о, не, моля те, умолявам те, не го прави, искаш да умра от мъка... помисли за нашето дете... Ето идея: защо не отидеш да гледаш онзи толкова хубав филм, салонът е климатизиран, ще се забавляваш.

Още една пауза.

– Не, не, не, ти не бива не да го казваш, не бива даже да го мислиш... имаш мен и те обичам толкова много, имаш детето... нима искаш да ни оставиш сами?

И така в същия дух...

После, след много телефонни обаждания, научих как отвърщаше тя на молбите и на съветите на този толкова любезен мъж:

– Ще се хвърля през прозореца, да, ще се хвърля, ще се хвърля.

Беше мания, идея фикс, тази за прозореца. А той, търпелив, нежен, се опитваше да я вразуми, да я утеши; и накрая успяваше, защото, все пак, тя не се хвърляше през прозореца.

Баста! Дойде юли и Кростароза направи саможертва, защото не беше богат: изпрати жена си с гувернантката и детето в Кортина Д'Ампецо в един от първите хотели. Ще повярвате ли? Тя продължи да му звъни по същия начин, само че сега не от Виа Карончини в Рим, където живееше, а от Кортина, по не знам колко стотици лири за всеки три минути. Той, бедният, знаеше че парите изтичат, потеше се и трепереше, но, както всеки път, от страх, че тя може да се хвърли наистина, не се опитваше

да скъси разговора, а я умоляваше и утешаваше. От Кортина Д'Ампецо тя отиде в Лидо ди Венеция. И оттам заплашваше по междуградската линия, защото се отегчаваше, а прозорците бяха високи. А Кростароза от офиса в Рим настояваше да не се хвърля, а да мисли за него и за детето.

Лятото отмина, тя се върна в Рим; и старата история пак започна, може би още по-зле, защото виждах, че Кростароза беше станал нервен и когато тя му говореше по телефона, той забравяше дори да се усмихне на идващите клиенти. Един ден, когато бе потънал в изчисление на някакво международно часово време, защото един американец искаше да ходи в Персия, ето че тя се обади в студиото, както обикновено. Кростароза взе слушалката и каза кратко:

– Виж, ангел мой, нямам никакво време... ще ти пратя Луиджи с писмо...

Взе от чекмеджето вече готовото писмо и ми го подаде със заръка да го занеса на жена му, на Виа Карончини.

Отидох. Намерих хубава модерна къща, качих се с асансьора на втория етаж, влязох в елегантен аристократичен апартамент, дори си помислих: „Да имах аз такъв апартамент... със сигурност нямаше да мисля да се хвърлям през прозореца.“ Прислужницата, млада и хубавичка, с дантелена престилка и боне, ме въведе в просторна гостна. На пода седеше, погълнато от играта с кукла и мече, русо момиченце на около четири години с хубаво кръгло лице, розово и здраво, и две сини очи като цветя. В кресло пред отворения прозорец седеше госпожа Кростароза.

Честна дума, бях си я представял съвсем различна, въпреки сладкото гласче: рошава, възбудена, вещица. А видях много млада жена, да имаше двацет и четири години, с деликатно лице, с уста подобна на роза, големи, тъмни, красиви очи с тревожен поглед. Тя стана, щом влязох, и видях, че беше висока, елегантна, стройна. Ръката ѝ беше дълга и бяла, с пръстен с брилянт. Тя каза:

– Вие сте Луиджи, нали?... Представях си ви.

После взе писмото и се върна в креслото, като добави да не си тръгвам: първо искаше да го прочете. Докато четеше, виждах как зениците ѝ се движеха от единия до другия край на листа, бързи под полуспуснатите клепащи. Разбрах, че не е нормална, защото зениците ѝ святаха по странен начин. И наистина, щом свърши писмото, получи нервна криза: скъса го, хвърли го на пода, после покри лицето си с ръце и започна да се мята, говорейки нещо. Правеше всичко това, без да мисли нито за мен, макар да я гледах, нито за детето, сигурно вече свикнало, защото продължи мълчаливо да си играе с куклата и мечето. Най-после тя започна да повтаря това, което казваше по телефона:

– Отегчавам се, отегчавам се, не мога повече, ще се хвърля през прозореца, да, ще се хвърля, ще се хвърля.

Понеже не знаех как да постъпя, се приближих, седнах на един стол до нея и я помолих:

– Госпожо, не говорете така, вие не бива да се хвърляте.

– И защо не, Луиджи? – попита тя веднага, като си махна ръцете от лицето и ме погледна с прекрасните си очи.

Казах:

– Защото животът е хубав, госпожо... Погледнете мен... спя под едно стълбище, ям фиде, обувките ми са скъсани... но не се отегчавам и не мисля да се хвърлям от прозореца.

– Но вие сте други, вие от народа... Имате поне мизерията, за която да мислите... Аз нямам нищо, нищо, нищо.

– Но, госпожо, вие имате това чудесно дете, имате съпруг, който гледа само през вашите очи, имате хубав дом, пътувате, забавлявате се... Защо искате да се хвърлите през прозореца?

И докато говорех така, неволно ѝ бях взел ръката и тя ми я остави и, честна дума, почувствах се смутен, защото беше истински красива жена, а аз такива жени бях виждал само на кино. Докато ѝ държах ръката, продължавах, изпълнен със старание:

– Госпожо, вие казвате, че бедните имат поне мизерията, за която да мислят... Но знаете ли вие какво е мизерия?... Знаете ли, например, какво е безработица?

А тя, с внезапен писък:

– Кой е по-безработен от мен? Аз не правя нищо по цял ден, не знам какво да правя със самата себе си, не знам къде да отида... Аа, не мога повече така, ще се хвърля от прозореца, да, ще се хвърля.

– Госпожо, опитайте се да работите и вие... Ще видите, че няма повече да скучаете.

Още един писък:

– Да работя... Ами, опитах се да работя... съпругът ми ме беше взел в офиса... пишех на машина, на мястото на омразната госпожица Певерели... но пак полудяхах от скука... Бих избягала всички онези глупаци, които идват да искат информация за пътуване... И го казах на мъжа ми: вземи си друга секретарка, иначе ще се побъркам и един ден ще се кача на горния етаж и ще се хвърля от прозореца.

Помислих си: „Е, хайде, стига с този прозорец!“ и като продължавах да държа ръката ѝ, попитах:

– А любовта, госпожо, изпитвали ли сте любов?

За момент бях обзет от плаха надежда да обвие ръце около врата ми и да отвърне: „Луиджи, обичам те, няма да се хвърля от прозореца.“ Ала по-добре да не бях я питал! Тя отново наведе писък:

– За Бога, любовта... вдъхва ми ужас, любовта... всички онези мъже, които ходят подир жените и говорят все едно и също... да полудееш... По-добре да бъда секретарка на съпруга си, тогава... Ах, ах, любовта... не ми говорете за любовта, Луиджи.

В този момент, за щастие, телефонът звънна, тя се хвърли върху него и каза:

– Аа, ти ли си, Гаетано?!

Беше мъжът ѝ. Реших, че сега той ще се заеме да я убеждава, заотстъпвах към вратата и излязох.

Докато слизах по стълбите, си мислех: „Какво чудо... такава жена, със злато да я платиш, втора такава няма да намериш“ и излязох от външната врата на къщата, точно под прозорци-

те на Кростароза, два етажа по-долу. Излизайки, чух крясък, а след него усетих жесток удар и огромен товар, който се стовари върху ми, след което се строполих на земята и загубих съзнание.

Съвзех се в болницата на едно легло сред много други, наредени в две редици покрай стените в огромна бяла стая. Цялото ми тяло беше бинтовано, чувствах се зле, а добрата монахиня, седнала до мен, ми разказа какво се бе случило. Госпожа Кростароза каза по телефона, както винаги: „Ще се хвърля от прозореца, да, ще се хвърля, ще се хвърля“; Кростароза, загубил най-последно търпение или нервен от сирокото, което духаше, ѝ отвърнал за първи път: „Е, хвърли се.“ Тогава тя с цялата си простота сложила слушалката, отишла до прозореца и се хвърлила. За нейно щастие паднала точно върху мен в момента, когато съм излизал от къщата. Резултатът: аз имах две-три счупени ребра, а тя нямаше никакво нараняване, извън нервната криза, защото аз ѝ бях послужил като възглавница. И сега аз бях в болницата, а тя – вкъщи.

След малко дойде професорът, следван от асистентите и опашка от болюгледачи. Щом ме видя, навярно защото имаше много болни, подхвърли:

– Как сме, младежо, добре ли сме... Вие сте късметлия... Ах, вие, младите, само жени са ви в главата.

Тогава някой му подсказа тихо, че греша: самоубиецът заради любов лежеше през едно легло. А аз го поправих:

– Професоре, не казвайте жени в главата... по-добре кажете жена на главата.